

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Иван Георгиев Илиев

за дисертационния труд на Кремена Каменова Дюлгерова-Узунова за придобиване на образователната и научната степен „доктор” със заглавие:

„Организация на диалектната лексика в лексико-семантични групи (По материали от златоградския говор)”

Както съм отбелязвал и по-рано при предварителното обсъждане на труда, с който Кремена Дюлгерова кандидатства за придобиване на докторска степен, пред себе си имаме актуално и полезно за развитието на българската (и конкретно на родопската) диалектология изследване, посветено на организацията на диалектната лексика на село Долен, Златоградско, в лексико-семантични групи.

Научните приносите на дисертантката не са малко, но няма да ги изброявам всичките. Единият от тях е, че в дисертацията освен върху лексиката внимание е отделено и на фонетичните и морфологичните особености на неизследвания доленски говор. В по-широк аспект златоградският диалект е проучван в цялостта си от Мирослав Михайлов (Михайлов, М. Златоградският говор. УИ „Паисий Хилендарски”. Смолян. 2016), но работата на Кремена Дюлгерова добавя интересни и важни нюанси, свързани с езиковата ситуация в село Долен. Подобни изследвания за говорите на отделни селища от региона досега съществуват само за Гърнати (Синапов, Ф., Ив. Г. Илиев. За някои особености в говора на село Гърнати, Неделинско // Дзяло (София), бр. 16, 2020 г. – в библиографията моето име грешно е поставено на първо място) и Кушла, където живеят преселници от Угурли, Ксантийско, (Митринов, Г. Някои характерни особености на един непроучен засега южнородопски български говор (говорът на с. Угурли,

Ксантийско) // Език и литература. 4, 1992 г. – един от по-сериозните библиографски пропуски на Кремена Дюлгерова), както и за Припек (Тончева, Хр., И. Илиев. Говорът на село Припек, Джебелско. УИ „Паисий Хилендарски“. Пловдив. 2016), където поради по-особената фонетика в сравнение с околните селища може да се говори за самостоятелна диалектна единица. Показването на общите особености на изследвания от Дюлгерова подговор на златоградския диалект разширява общата картина на последния, за която се знае, че притежава специфични нюанси във всяко използващо споменатия диалект селище и чието описание е започнато още от Ст. Шишков и Л. Милетич доста отдавна. От проучването на дисертантката става ясно, например, че доленският подговор явно притежава и незлатоградски фонетични особености (при рефлексите на старобългарските носовки, например).

Друг принос на рецензираната от мен работа е, че благодарение на Дюлгерова българските диалектолози вече разполагат, включително като база за сравнение с други диалекти, с подробно описание на лексикалната система на златоградския диалект, и конкретно на доленския говор, с обширен анализ на лексикално-семантичните отношения в него. От вниманието на авторката не убягват нито синонимните връзки между думите, нито антонимните противопоставяния, нито подредбата на думите в синонимни редове, нито останалите структурни елементи, характерни за всяка лексикална система.

В структурно отношение работата на Кремена Дюлгерова закономерно започва с изложение на целите, които се преследват в дисертацията, и на теоретическите постановки и методологията, върху която същата е построена. Следва обширен преглед на библиографията, който на мен лично ми е полезен с насочването към някои излезли в последните години заглавия, с които не бях запознат. При четенето на монографията излиза наяве фактът, че дисертантката е добре запозната с изследванията, които имат отношение към нейната тема (с някои малки пропуски) и ги е

ползвала старателно, прилагайки и необходимите за постигане на изложените цели проучвателни методи.

След това се пристъпва към същността на работата, свързана с доленската лексика. Материалът, както отбелязва и авторката, е разпределен в седем основни лексико-тематични групи (*природа; растителен свят; животински свят; земеделие; животновъдство; човек; устройство и обзавеждане на дома*), като вътре в тези групи се обособяват различни лексико-семантични подгрупи. Няма нужда да ги изброявам всичките, само ще дам няколко примера – *названия на земни форми; названия на водни и блатисти места; названия на диворастиащи и културни растения; названия на дървесни видове* и т. н.

Публикациите по темата на дисертацията, които тематично разглеждат названията на домашни животни, храни, селскостопански термини и качествени прилагателни, са четири на брой и са обнародвани в сериозни научни издания в София и Бургас.

Представа за работата на докторантката ни дава и авторефератът на дисертацията, в който точно е отразена нейната структура и приносните моменти в нея.

В текста на изследването не забелязах елементи на плагиатство.

Не на последно място държа да отбележа, че при предишните обсъждания докторантката Кремена Дюлгерова се съобразяваше съвестно с посочените забележки, показва твърдост на характера си и чрез старанието си доказва, че е в състояние да се занимава с научна работа и по-нататък, което аз лично ѝ пожелавам.

Опирайки се на вложения от нея в труд в проучването, който количествено резултатива в 235 страници, и на приносните му моменти, смятам, че Кремена Дюлгерова-Узунова заслужава да ѝ бъде присъдена образователната и научната степен „доктор”.

12. 07. 2023 г.

Доцент доктор Иван Г. Илиев